

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
«31» травня 2021 року,
протокол № 13

Ректор, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
«31» травня 2021 року
М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Безпека в туризмі»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка біологічних наук, доцентка
«14» травня 2021 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«17» травня 2021 року, протокол № 11.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«17» травня 2021 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
«18» травня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
«27» травня 2021 року, протокол № 8.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«27» травня 2021 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		3
2.	Заплановані результати навчання		4
3.	Програма навчальної дисципліни		6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		8
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	8
	4.2.	Аудиторні заняття	8
	4.3.	Самостійна робота студентів	8
5.	Методи навчання та контролю		9
6.	Схема нарахування балів		9
7.	Рекомендовані джерела		10
	7.1.	Основні джерела	10
	7.2.	Допоміжні джерела	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		11

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	24 Сфера обслуговування
2.	Код і назва спеціальності	–	242 Туризм
3.	Назва спеціалізації	–	спеціалізація не передбачена
4.	Назва дисципліни	–	Безпека в туризмі
5.	Тип дисципліни	–	Обов'язкова
6.	Код дисципліни	–	ЗПО10
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	третій
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,0 /90
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	40
	лекційні заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	семінарські заняття (годин)	–	18
	% від обсягу аудиторних годин	–	50
	самостійна робота (годин)	–	54
	% від загального обсягу тижневих годин:	–	60
	аудиторних занять	–	2
	самостійної роботи	–	3
	3) заочна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	
	% від загального обсягу	–	
	лекційні заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	
	семінарські заняття (годин)	–	
	% від обсягу аудиторних годин	–	

самостійна робота (годин)	–
% від загального обсягу тижневих годин:	–
аудиторних занять	–
самостійної роботи	–
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО7 «Фізичне виховання» ЗПВ1.1 «Екологія» ЗПВ1.2 «Екологія людини» ЗПВ1.3 «Екологічна свідомість та відповідальність туристичного бізнесу».
2) супутні дисципліни	–
3) наступні дисципліни	– ППО4.3 «Організація екскурсійної діяльності» ППВ6.4. «Спеціалізований туризм (подієвий, культурно-пізнавальний, релігійний, пригодницький)» ППВ6.5 «Спеціалізований туризм (лікувально-оздоровчий, екологічний, сільський, спортивний)» ППВ6.6 «Спеціалізований туризм (діловий, МІСЕ, освітній)» ППВ7.7 «Страховання в туризмі» ППВ7.8 «Ризик-менеджмент в туризмі» ППВ 7.9 «Економічна безпека туристичного бізнесу»
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності:

K02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

K03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

K09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності:

K15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

K23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

Програмні результати навчання:

ПР09. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та

дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціо-, еколого-, економічної відповідальності та громадянської свідомості.

<p style="text-align: center;">Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>
<p style="text-align: center;">1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i></p>
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату безпеки в туризмі ;
1.2) називати закони, що регулюють правові аспекти безпеки туризму в Україні;
1.3) володіти основними поняттями із законів України, що регулюють безпеку населення в НС;
1.4) знати основні небезпеки, що можуть загрожувати туристам;
1.5) знати основні заходи і засоби захисту від небезпек.
<p style="text-align: center;">2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i></p>
2.1) пояснювати зміст визначень основних термінів з безпеки в туризмі ;
2.2) розуміти роль безпечної поведінки самої особи в сучасному світі;
2.3) розуміти роль держави у створенні безпечних умов життєдіяльності.
<p style="text-align: center;">3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i></p>
3.1) орієнтуватись у ранжуванні сучасних небезпек і виділяти із них ті від яких потрібно захищатись насамперед;
3.2) вміти критично ставитись до повідомлень про небезпеку;
3.3) засвоїти алгоритми поведінки під час певних надзвичайних ситуацій;
3.4) вміти використовувати засоби індивідуального захисту та захисні споруди.
<p style="text-align: center;">4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i></p>
4.1) після отримання повідомлення про надзвичайну ситуацію, проаналізувати інформацію і оцінити ступінь небезпеки для себе і осіб, що знаходяться поряд;
4.2) виділити головні фактори небезпеки даної надзвичайної ситуації і спланувати захист від них;
4.3) після надходження різноманітної інформації про надзвичайну ситуацію, і її наслідки, проаналізувати їх і прийти до логічно правильних рішень.
<p style="text-align: center;">5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i></p>
5.1) аргументувати потребу проведення саме тих заходів, що мінімізують наслідки даної надзвичайної ситуації;
5.2) формулювати накази про дії під час аварійно-відновлювальних робіт після надзвичайної ситуації;
<p style="text-align: center;">6. Оцінювання</p>

<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати складність обстановки, що склалась внаслідок надзвичайної ситуації;
6.2)	робити висновок щодо масштабів надзвичайної події та необхідних сил та засобів для ліквідації її наслідків;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатомірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	скласти карту туристичних об'єктів певного населеного пункту (району);
7.2)	створити перелік захисних споруд певного населеного пункту(району) та з'ясувати їх готовність до використання за призначенням;
7.3)	створити карту вибухо-пожежонебезпечних об'єктів міста Хмельницького та інших населених пунктів Хмельниччини;
7.4)	створити презентацію сучасних ЗІЗ, що можуть бути використані туристами у разі надзвичайних ситуацій різного характеру.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи безпечної діяльності в туризмі.

Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Ризик як кількісна оцінка небезпек. Аксиоми безпеки життєдіяльності.

Класифікація небезпек. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Безпека туристичної подорожі. Загальні вимоги до забезпечення безпеки під час подорожі.

Методологія виживання. Харчування в умовах автономного існування. Небезпеки в будь-яких умовах походу. Контроль за виконанням вимог безпеки при здійсненні туристичної подорожі. Роль інформації щодо безпеки подорожі.

Тема 2. Вплив навколишнього середовища та захист туристів від НС природного характеру. Медичні аспекти безпеки в туризмі.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Уражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів уражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду. Уражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Уражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Уражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Хвороби, що передаються статевим шляхом.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Безпека перевезення туристів.

Техногенні небезпеки та їх уражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.

Небезпечні для людини фактори техногенних пожеж.

Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

Поняття про іонізуюче випромінювання (ІВ). Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин під час радіаційних аварій. Вплив ІВ на організм людини. Захист від впливу ІВ на радіаційно забрудненій місцевості.

Хімічні небезпеки. Токсичні речовини їх вплив на організм та методи захисту від впливу.

Безпека використання туристами річкового, морського та авіаційного транспорту. Велосипедний туризм. Мотоциклетний туризм.

Тема 4. Соціальні і політичні небезпеки, їхні види та вплив на туристичну діяльність.

Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Тероризм, умови виживання туристів під час терористичних актів; збройні напади, захоплення й утримання заручників; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві). Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Необхідність ведення здорового способу життя.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Посттравматичний стресовий розлад: частота, прояви, методи профілактики та лікування.

Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Поводження людини в натовпі.

Небезпеки воєнного часу та НС воєнного характеру.

Тема 5. Менеджмент безпеки туристів під час надзвичайних ситуацій.

Управління основними заходами і засобами захисту туристів та всього населення від НС. Оповіщення та інформування. Укриття населення в захисних спорудах та евакуаційні заходи. Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист. Засоби індивідуального захисту. Медичний, біологічний і психологічний захист. Навчання населення діям у НС.

Невідкладна допомога при надзвичайних ситуаціях під час туристичних подорожей.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Тема 1. Теоретичні основи безпечної діяльності в туризмі	14	4	2	-	-	8						
2.	Тема 2. Вплив навколишнього середовища та захист туристів від НС природного характеру. Медичні аспекти безпеки в туризмі.	24	6	6	-	-	12						
3	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Безпека перевезення туристів.	14	2	4	-	-	10						
4	Тема 4. Соціальні і політичні небезпеки, їхні види та вплив на туристичну діяльність.	16	2	2	-	-	12						
5	Тема 5. Менеджмент безпеки туристів під час НС	20	4	4	-	-	12						
	Усього годин	90	18	18	-	-	54						

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Київ: Українська правнича фундація, 1996. 127 с.
2. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2.10.2012 року № 5403-VI // ВВР України. 2012.
3. Екологія і закон. Екологічне законодавство України: в 2 т. / За ред. В.І. Андрейцева. Київ: Юрінком Інтер, 1997. Т.1 704 с. Т.2. 576 с.
4. Про туризм: Закон України від 18.11.2003 р. № 1282-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Правила пожежної безпеки в Україні: Наказ Міністерства Внутрішніх Справ від 30.12.2014. № 147.

7.1. Основні джерела

1. Бедрій Я.І. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 286 с.
2. Цапко В.Г. та ін. Безпека життєдіяльності. Київ: Знання, 2008. 397 с.
3. Ващишин М. Правове регулювання туристичної діяльності: навч.-метод. посібник. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2014. 168 с.
4. Геврик Є.О. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: Ельга-Ніка, КНТ, 2008. 384 с.
5. Голод А. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування: монографія. Львів: ЛДУФК, 2017. 340 с.
6. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Київ: Каравелла, 2003. 328 с.
7. Козинець В.М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 576 с.
8. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 332 с.
9. Чорненька Н.В. Безпека туризму: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 188 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Баб'як О.С. та ін. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник. Харків: Ранок, 2000. 304 с.
2. Виговська Т.В. Екологічний вплив ракетної техніки на довкілля Хмельниччини. *Екологічний вісник*. 2006. № 1. С. 18–20.
3. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 120 с.
4. Кондель В.М. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Безпека туризму»; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. Полтава: ПП «Астрая», 2020. 162 с.
5. Король О.Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 144 с. URL: https://get.ucoz.net/_ld/4/418_Organizatsiya_e.pdf.
6. Інформаційний бюлетень стан безпеки життєдіяльності Хмельницької області у 2020 році (Випуск дванадцятий). Хмельницький: Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Хмельницької області, 2021. 163 с.
7. Поколюдна М.М. Організація екскурсійної діяльності: підручник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 180 с. URL: <https://core.ac.uk/reader/141489400>.

8. Романів А.С., Гуріна І. Проблеми страхування високогірних сходжень на ринку страхових послуг України. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід*: матеріали XIV Міжнародної наукової конференції, 2020. С. 300–304.
9. Щур Ю.В. Спортивно-оздоровчий туризм: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Альтпрес», 2003. 230 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.menr.gov.ua>
2. <http://www.mns.gov.ua>
3. <http://www.erriu.ukrtel.net>
4. <http://www.dnop.kiev.ua>
5. <http://www.social.org.ua>
6. <http://www.rql.kiev.ua>